

HOE COÖPERATIEF ZIJN POLITIEKE PARTIJEN?

De huidige (internationale) tijdsgeschiedenis is haast paradoxaal: aan de ene kant hebben we het beter dan ooit, aan de andere kant is er aanzienlijke maatschappelijke verdeeldheid en onvrede. Het sterk gefragmenteerde politieke landschap is hier een goede reflectie van. Dit politieke klimaat leidt tot grote uitdagingen: of het nu gaat om de opkomst van populisme, lidmaatschap van de Europese Unie, duurzaamheid, handelsverdragen of de zorg. Veel politieke partijen claimen dat zij de macht terug willen geven aan de burger en hem directer willen betrekken bij de grote maatschappelijke vraagstukken. Hoe coöperatief is de bril van politieke partijen? Wat zeggen de partijprogramma's over typisch coöperatieve thema's als samenwerken, ondernemerschap, zeggenschap, etc.?

DOOR: Timen van Haaster
FOTO'S: Nationale Beeldbank

Op voorhand komt een aantal opvallende zaken naar voren. Partijen zoals de PVV en 50PLUS hebben een sterk afwijkende visie op het oplossen van sociale verschillen en onvrede in vergelijking met andere partijen. De PVV heeft een programma dat één pagina beslaat en dat zich voornamelijk focust op het tegengaan van de Islam, het vertrek

van Nederland uit de Europese Unie, het terugdraaien van hervormingen in de zorg en het invoeren van bindende referenda. Ook 50PLUS maakt een duidelijke keuze, namelijk door in haar programma ouderen voorop te stellen en te pleiten voor meer solidariteit in wat nu te veel een ik-samenleving zou zijn.

Daarnaast steekt ook de VVD haar programma anders in. Zij legt de nadruk op de bereikte successen in de afgelopen regeerperiode en richt zich op vrijheden, economische vooruitgang en veiligheid als speerpunten om verdeeldheid en ontevredenheid in de samenleving te verkleinen. Burgerinitiatieven of andere vormen van samenwerking tussen burgers



of ondernemers komen hier niet of nauwelijks in terug.

De overige partijen zitten meer op één lijn waar het gaat om het betrekken van burgers, zij het vanuit verschillende overtuigingen. Uit de programma's van PvdA, GroenLinks, CDA, D66 en SP komen min of meer dezelfde thema's naar voren waarin

“Meer zeggenschap en invloed voor de burger?”

directe betrokkenheid in hun ogen leidt tot meer verbondenheid en oplossingen: op het gebied van duurzaamheid, zorg, regionale voorzieningen en directe zeggenschap.

DUURZAAMHEID

Alle bovengenoemde politieke partijen noemen het stimuleren en faciliteren van coöperaties in het decentraal opwekken van duurzame energie als manier om de burger directer te betrekken bij het duurzaamheidsvraagstuk. Energiecoöperaties zijn een bekend fenomeen en spelen al sinds 1985 een belangrijke rol in de sector. Door het Klimaatverdrag tijdens COP21 in Parijs en de in 2015 gelanceerde Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties hechten politici steeds meer waarde aan verduurzaming. Zij zien daarin een actieve rol weggelegd voor samenwerkingsverbanden van burgers en ondernemers. Het CDA gaat hierin nog een stap verder door professionele samenwerking te willen stimuleren bij initiatieven rond het tot stand brengen van een circulaire economie waarin van afval weer grondstoffen worden gemaakt.

ZORG

De zorg in Nederland is al jaren een heet hangijzer in de politiek. De ontwikkelingen zijn elkaar in de afgelopen 10 jaar snel opgevolgd: een nieuwe Zorgverzekeringswet,

de introductie van het concept Participatiesamenleving en de drie grote decentralisaties van het Rijk naar de gemeenten (Wmo, Participatiewet en Jeugdzorg). De ontevredenheid en ongerustheid bij veel burgers over onderwerpen als de thuiszorg en zorg in verpleeghuizen is groot. Met name PvdA, SP en CDA springen daar in hun programma's op in door samenwerkingsverbanden tussen burgers of ondernemers in zorgcoöperaties eenvoudiger te maken. Op deze manier willen zij mensen in staat stellen zorg zelf beter en op maat in te richten.

REGIONALE VOORZIENINGEN

In de afgelopen decennia is het verschil tussen stad en platteland en tussen Randstad en de rest van Nederland steeds groter geworden. Steden worden groter, terwijl veel buitengebieden veranderen in krimpregio's. Dit heeft allerlei gevolgen voor voorzieningen voor burgers in kleine steden en dorpen en op het platteland. Neem de sluiting van bibliotheken, waar de PvdA buurt- en dorpsbewoners in staat wil stellen naar andere vormen van behoud te zoeken, bijvoorbeeld in coöperatief verband. Of het open houden van een supermarkt door een coöperatieve samenwerkingsvorm om de leefbaarheid te behouden, zoals het CDA voorstelt. Het CDA wil in bredere zin een ambassadeur zijn voor dit soort



maatschappelijke organisaties door hen meer ruimte en passende regels te geven. De SP stelt voor buurtbewoners meer invloed te geven op de inrichting van voorzieningen in hun buurt, omdat zij het beste weten waar wel of geen behoefte aan is. In de landbouw, waar de wortels van de coöperatie liggen, ziet GroenLinks mogelijkheden om burgers en ondernemers directer te betrekken en te helpen het platteland vitaal te houden door het aanmoedigen van regionale afzetcoöperaties voor biologische landbouw.

DIRECTE ZEGGENSCHAP

Het wantrouwen richting de politiek en het bedrijfsleven onder grote delen van de bevolking leidt ertoe dat verschillende politieke partijen voorstellen in hun programma hebben opgenomen die meer directe zeggenschap geven aan burgers. Zo wil D66 meer zeggenschap voor burgers in het publieke domein en wil zij hen meer invloed geven bij beslissingen. D66 wil dan ook dat de overheid burgerinitiatieven bevordert en ondersteunt. De SP is activistischer en pleit voor meer zeggenschap binnen

bedrijven, organisaties en onderwijsinstellingen voor personeel, studenten, ondernemingsraden en cliëntenraden. Daar bovenop wil de SP, net zoals de PVV, correctieve referenda invoeren. Ook GroenLinks gaat voor het vergroten van de zeggenschap van burgers en werknemers. Niet alleen door hen meer rechten te geven, maar ook door vanuit de overheid coöperatieve ondernemingsvormen te bevorderen waarin werknemers zeggenschap hebben.

SAMENWERKINGSVORMEN

Politieke partijen hebben duidelijk zeer uiteenlopende ideeën om de verschillen en ontevredenheid in de samenleving het hoofd te bieden. Zij denken daarbij aan voorstellen als het vergroten van zeggenschap via correctieve referenda (PVV), het afschaffen van het eigen risico in de zorg (50PLUS) of focussen op het vergroten van het veiligheidsgevoel (VVD). Slotconclusie is dat vooral PvdA, CDA, D66, GroenLinks en SP inzetten op maatschappelijke ondernemingen, coöperatieve samenwerkingsvormen en burgerinitiatieven als dé manier om de burger meer zeggenschap te geven.

Timen van Haaster

Timen van Haaster (strategisch communicatieadviseur bij MSL-GROUP) verbleef in de periode van de presidentsverkiezingen in de VS en analyseerde de campagnes van Clinton en Trump. Timen heeft een brede interesse voor nieuws, politiek en maatschappelijke ontwikkelingen en volgt de politiek in binnen- en buitenland op de voet. Hij kijkt daarbij verder dan alleen de polls en de algemene beschouwingen.

Timen adviseert bedrijven en organisaties in uiteenlopende sectoren op het gebied van reputatiemanagement en is een specialist op het gebied van monitoring & intelligence.

Coöperatie vroeg Timen van Haaster welke coöperatieve thema's hij in de Nederlandse politieke programma's tegenkomt.